

Výroční zpráva Masarykova ústavu – Archivu AV ČR za rok 2006

I. Textová část

1. Vědecká činnost pracoviště a uplatnění jejích výsledků

a) stručná charakteristika vědecké činnosti pracoviště

MSÚ–A AV ČR působí ve dvou výzkumných záměrech, jeden platí pro část Archiv AV, druhý pro Masarykův ústav AV.

A. Archiv AV ČR je pracovištěm zvláštního charakteru:

1. Archivní práce: A AV ČR patří mezi specializované archivy. V intencích zákona o archivnictví č. 499/2004 a na základě vyhlášek č. 646/2004 a č. 645/2004 dohlíží na spisovou službu v Akademii věd ČR, zajišťuje předarchivní péči a skartační řízení, odborná školení, poskytuje metodická doporučení a konzultace, provádí odbornou rešeršní činnost. Nedílnou částí činnosti Archivu je zpřístupnění uložených fondů, a to za využití moderních metod (např. nadfondových archivních pomůcek databázového charakteru). V roce 2006 přistoupil Archiv k přípravě na zásadní převádění a zabezpečení archivních fondů pomocí digitalizace jak vlastních archivních fondů, tak sbírek (např. fotosbírka, fonosbírka). K 31. 12. 2006 bylo přežato 300,81 bm písemností do 52 fondů institucí a fondů osobních a v badatelně Archivu se uskutečnilo 550 badatelských návštěv, z toho 20 zahraničních, čerpajících z obou archivních celků. Pro potřeby celé Akademie věd byl připraven Vzorový spisový a skartační řád.

2. V historickém výzkumu se A AV ČR soustřeďuje na dějiny vědeckých institucí a život a dílo vědeckých osobností a rovněž na vybrané problémy starších a moderních českých dějin. V tomto roce byl sestaven další soubor statí k dějinám vědeckých organizací v 19. a 20. století, který bude vydán v roce 2007. V podstatě připravena do tisku je rovněž syntetická práce *Bohemia docta*, shrnující vývoj neuniverzitních vědeckých institucí v českých zemích do současnosti.

3. Kodikologické práce spočívaly i v tomto roce ve vytváření generálního katalogu bohemikálních rukopisů neúřední povahy uložených doma i v zahraničí; pracuje se na pátém, souhrnném, revidovaném a doplněném 5. svazku Průvodce po rukopisných fondech a na elektronické databázi. Pokračovala spolupráce s Komisí pro soupis a studium rukopisů, složená z významných odborníků oboru.

B. Masarykův ústav AV ČR

V roce 2006 se věnoval i nadále v souladu s výzkumným záměrem otázce identit, zejména národních. Tento problém řešili pracovníci MSÚ v řadě dílčích projektů a úkolů, a to jak v rámci domácí badatelské komunity, tak ve spolupráci se zahraničím. Rozvíjela se především spolupráce s polskými, bulharskými a německými partnery. Hlavní formou výstupu při řešení této problematiky byly pokračující práce na rozsáhlých edičních řadách a monotematických sbornících. Pokračovaly pravidelné semináře Na pozvání Masarykova ústavu. Pro rok 2007 byl s univerzitou v Tübingen připraven rozsáhlý projekt o proměnách společnosti ve střední a

středovýchodní Evropě. Ve spolupráci s Historickým ústavem AV ČR a Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR byly zahájeny práce na přípravě rozsáhlého komplexu vědeckých konferencí o proměnách demokracie v Československu v letech 1918–1968.

Oddělení archivu MSÚ, který o většinu z cca 500 b. m. archiválií pečuje na základě smlouvy s vlastníkem Ústavem T. G. Masaryka, o. p. s., se zabývá archivní a ediční praxí. Dokončeno bylo základní zpracování fondu E. Beneš, hotovo je 6 pomůcek v 7 svazcích. Digitální fotoarchiv (originální aplikace pro přístup po internetu) reprezentuje pracoviště jako profilový projekt v Akademii věd.

b) výčet několika nejdůležitějších výsledků vědecké činnosti a jejich aplikací

Samostatné publikace a výstupy

Masarykův sborník XIII/2004–2006. Jan Gebhart, Jan Kuklík, Josef Tomeš (eds.). Praha 2006, 541 s. (B)

Edvard Beneš. Projevy – články – rozhovory 1935–1938. Richard Vašek (ed.). Praha: Masarykův ústav – Archiv AV ČR, 2006, 728 s. (B)

Věda a armáda. Věda a válka. Sborník příspěvků z mezinárodní konference. Praha 2006, 169 s. (B)

Jiří Pražák: Výbor kodikologických a paleografických rozprav a studií. Studie o rukopisech – Monographia XI. Praha 2006, 552 s. (B)

Na pozvání Masarykova ústavu III. M. Pehr, J. Tomeš, R. Vašek (eds.). Praha 2006, 155 s. ISBN 80-86495-37-X (B)

T. G. Masaryk. Dopisy Olze. Dagmara Hájková (ed.). Praha 2006, 125 s. (B)

Petr Kaleta: Češi o Lužických Srbech. Český vědecký, publicistický a umělecký zájem o Lužické Srby v 19. století a sorabistické dílo Adolfa Černého. Praha 2006, 334 s. (B)

Inventáře – osobní fondy Jana Eisnera, Milana Haška, Emila Petýrka, Bohumila Sekly, fondy institucí – Státní ústav pro lidovou píseň. (C)

Inventář osobního fondu Edvard Beneš. Část IV/2. (C)

Online Database of History of Sciences' Archival Sources of the Czech Republic.

Elektronická databáze s přehledem archivních pramenů pro dějiny přírodních věd, umístěná na www.archiv.cas.cz, 3436 kB. Sestavili H. Barvíková, J. Boháček, M. Šumová (C)

Významnější studie (seřazeny dle abecedy):

Jaroslava Hoffmannová: Joseph Alois Schumpeter a Jaroslav Goll o rakouské monarchii 1917. Český časopis historický, 104, 2006, č. 4, s. 871–883. (B)

Jan Janko (se S. Štrbářovou): Arguments and debates shaping scientific styles – The case of the Czech lands in the 19th century and the beginning of the 20th century. In: *Algorismus* 56, 2006, s. 55–80. (B)

Alena Míšková: "Politische Säuberungen" der Bestände der wissenschaftlichen Bibliotheken der tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften in den 1950er Jahren. In: M. Anděl, D. Brandes, A. Labisch, J. Pešek, T. Ruzicka (eds.): *Propaganda, (Selbst-)Zensur, Sensation*. Essen 2005 (vyšlo 2006), s. 235–244. (B)

Alena Míšková: Die Eigentumsverhältnisse in der tschechoslowakischen Industrie in den ersten Nachkriegsjahren – Einführung und Tätigkeit der Nationalen Treuhandverwaltung. In: *Die Deutschen und das östliche Europa. Aspekte einer vielfältigen Beziehungsgeschichte*. Festschrift für Detlef Brandes zum 65. Geburtstag. Essen 2006, s. 275–296. (B)

Jan Rychlík (spolu s N. Veljanoskim): Čehoslovački diplomatski dokumenti za Makedonija. I. tom, 1919–1933. Skopje, Državen arhiv na Republika Makedonija 2006, 357 s. (B)

Ivan Šedivý: Zwischen Wissenschaft, Ideologie und Politik. Edvard Beneš in der tschechischen Historiographie nach 1945. In: Geschichtsschreibung zu den böhmischen Ländern im 20. Jahrhundert. Muenchen: Oldenbourg 2006, s. 243–252. (B)

Richard Vašek: President Beneš's Attempts to Reinforce Czechoslovak-Romanian Relations in 1936. In: Czechoslovakia and Romania in the Versailles System. O. Tůma; J. Jindra (eds.). Prague 2006, s. 139–150. (B)

c) nejvýznamnější popularizační aktivity pracoviště

Pro akci Věda v ulicích, která se konala v Praze a v Plzni v červnu a v září 2006, byly zhotoveny panely s informacemi o Archivu AV ČR.

V rámci Týdne otevřených dveří vedle běžného otevření pracoviště zájemcům bylo připraveno několik speciálních exkursí pro gymnázia.

Na základě již dlouhodobější spolupráce s Gymnáziem Sázavská vzniklo několik studentských projektů vycházejících z fondů A AV ČR, např. život a dílo J. Heyrovského v prezentaci programu MsPowerPoint.

Jak Archiv AV ČR, tak archiv MSÚ AV ČR poskytly materiály k výstavám – např. T. G. M. v Krucemburku, Pražský hrad ve fotografii, Parlament v zrcadle času, František Lexa atp.

Pracovníci MSÚ–A pravidelně spolupracují s TV, s rozhlasem (nejnověji s programem Leonardo ČRo, či Rádiem Classic FM), vystupují s popularizačními přednáškami pro zájemce z různých prostředí (zájmová sdružení, školy, obce atp.). Publikují v denním tisku či v populárních časopisech jako jsou Dějiny a současnost. Poskytují pomoc a rešeršní informace pro různé organizace (např. určení fotografických portrétů a sestavení jejich medailonů pro Galerii Langhans).

d) domácí a zahraniční ocenění zaměstnanců pracoviště (řády, medaile, ceny, čestné doktoráty apod.);

Masarykovu ústavu AV ČR byla v roce 2006 udělena čestná medaile Masarykova demokratického hnutí.

e) další specifické informace o pracovišti, změnách v jeho struktuře a vědecké orientaci, o výsledcích atestací a o překážkách a problémech v činnosti pracoviště atd.

V dubnu 2006 proběhlo prezenční hodnocení, jehož cílem bylo prověřit účinnost vnitřních opatření k odstranění nepříznivého vývoje z minulého období. Hodnotící komise konstatovala, že nedostatky zjištěné při hodnocení obou výzkumných záměrů v roce 2004 byly odstraněny a že jsou vytvořeny příznivé podmínky pro další rozvoj výzkumné činnosti hodnoceného pracoviště a pro úspěšné dosažení stanovených cílů. Hodnotící komise proto doporučila v nejbližším možném termínu změnit zařazení pracoviště Masarykův ústav – Archiv AV ČR ze skupiny „Ic“ do skupiny „Ib“ a vzít toto hodnocení v úvahu při stanovení výše příspěvku pro toto pracoviště ze státního rozpočtu.

Vědecká rada i vedení ústavu při ročním vyhodnocování činnosti konstatovaly, že spolupráce obou původně samostatných částí pracoviště probíhá bez jakýchkoli problémů.

2. Vědecká a pedagogická spolupráce pracoviště s vysokými školami

Jmenovité zhodnocení všech významných domácích spoluprací pracoviště s vysokými školami:

Probíhal první rok smlouvy o DSP s Univerzitou Palackého v Olomouci. Zástupci pracoviště byli kooptováni do oborové rady historie a podíleli se na její práci (organizačně a obsahově byl připravován první ročník školení doktorandů v pracovišti od letního semestru 2007).

V jednání je smlouva o DSP s Pedagogickou fakultou (Katedra dějin a didaktiky dějepisu) a Filozofickou fakultou (Katedra archivního studia a pomocných věd historických) UK v Praze.

Pravidelnou výuku zajišťují kmenoví pracovníci MSÚ–A v rámci Univerzity Karlovy v Praze na Filozofické a Pedagogické fakultě a na Fakultě sociálních věd, v rámci Českého vysokého učení technického v Praze na Fakultě elektrotechniky, v rámci Západočeské univerzity v Plzni na Fakultě humanitních studií, na Fakultě humanitních studií Univerzity v Hradci Králové, na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, na Fakultě sociálních věd a Filozofické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Ústí n. L. Pro zmíněné fakulty rovněž připravují jednorázové přednášky.

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí n. L. – Ústav slovansko-germánských studií FF: spolupráce na projektu Nacionalismus v českých zemích do roku 1918 (odevzdána studie pro sborník).

Univerzita Karlova v Praze – Právnická fakulta UK v Praze: spolupráce na projektu Německá právní věda v Československu 1918–1938.

V oborových či vědeckých radách působí kmenoví pracovníci na Filozofické, Pedagogické a Přírodovědecké fakultě a Fakultě sociálních věd UK v Praze a na Fakultě humanitních studií ZČU v Plzni.

3. Spolupráce pracoviště s dalšími institucemi

Jmenovité zhodnocení spolupráce s dalšími mimovysokoškolskými výzkumnými a mimoakademickými pracovišti:

– S Ústavem T. G. Masaryka, o. p. s., pokračuje projekt vydávání spisů TGM a pořádání archivních fondů;

– se Společností pro dějiny věd a techniky pokračuje spolupráce při vydávání časopisu *Dějiny věd a techniky*

– s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR byl společně připraven a organizován Sedmý seminář z cyklu „Na pozvání Masarykova ústavu: Volby 1946: Iluze a realita“, Praha, 16. 5. 2006, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR

4. Mezinárodní vědecká spolupráce pracoviště

Informace o významných mezinárodních vědeckých spolupracích pracoviště:

mezinárodní projekty, které pracoviště řeší v rámci mezinárodních vědeckých programů:

Participační projekt UNESCO 2004–2005 (uděleno v roce 2006): Online Database of History of Sciences' Archival Sources of the Czech Republic.

akce s mezinárodní účastí, které pracoviště organizovalo nebo v nich vystupovalo jako spolupořadatel:

Dvě mezinárodní konference v Opolí (Polsko, červen 2006): *Idea Państwa w myśli politycznej przywódców czeskich i polskich w XIX i XX wieku* a *Świat Słowiański w oczach badaczy i publicystów XIX i XX wieku. W 50 rocznicę śmierci Ludvíka Kuby*; MSÚ byl spolupořadatelem konference, které se zúčastnili 4 pracovníci z MSÚ AV ČR.

Mezinárodní seminář *Identity ve střední a jihovýchodní Evropě* (Sofia, Bulharsko, květen 2006); MSÚ byl spolupořadatelem semináře, kterého se zúčastnili 2 pracovníci z MSÚ–A AV ČR.

výčet jmen nejvýznamnějších zahraničních vědců, kteří navštívili pracoviště AV ČR

Mj. Milan Hauner (USA), V. Lipińska (Polsko), Jiří Kovtun (USA), Nancy Wingfield (USA), Martin Beisswenger (USA), Pauline Derlon (Francie), Karel Hruza (Rakousko), Debabrata Chakrabarti (Indie), Joanna Gierowska-Kałużur (Polsko), Claudio Poeta (Itálie), Andreas Wiedemann (Německo), Małgorzata Ocytko (Polsko) ad.

počet fungujících meziústavních dvoustranných dohod

Ústav slavistiky RAN Moskva, Rusko; Saint Joseph's University, Philadelphia, Pennsylvania, USA; Uniwersytet Opolski, Opole, Polsko

V Praze 22. ledna 2007

doc. PhDr. Ivan Šedivý, CSc.
pověřený vedením MSÚ–A AV ČR, v. v. i.